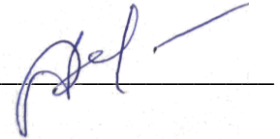

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Економічний факультет
Кафедра банківського і страхового бізнесу

Затверджено

На засіданні кафедри банківського і
страхового бізнесу
економічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 08 2022 р.)

Завідувач кафедри _____

Силабус з навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ГРОШЕЙ І БАНКІВНИЦТВА»,
що викладається в межах
ОПП «Банківський бізнес і фінансові технології»
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів з
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Львів 2022 р.

Назва дисципліни	Історія та філософія грошей і банківництва
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, проспект Свободи, 18
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Економічний факультет, кафедра банківського і страхового бізнесу
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	07 «Управління та адміністрування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Викладачі дисципліни	Скоморович Ірина Георгіївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри банківського і страхового бізнесу
Контактна інформація викладачів	E-mail: iryna.skomorovych@lnu.edu.ua Тел. роб.: (032) 239-45-89
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через Skype, Viber, WhatsApp, Telegram або подібні ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.
Сторінка курсу	https://econom.lnu.edu.ua/course/istoriia-ta-filosofii-hroshey-i-bankivnytstva
Інформація про дисципліну	Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історія та філософія грошей і банківництва» є історичний процес появи, розвитку і взаємодії грошей та банківництва на різних етапах еволюції суспільства.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Історія та філософія грошей і банківництва» є вибірковою дисципліною циклу професійної та практичної підготовки з спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» для освітньої програми «Банківський бізнес і фінансові технології», яка викладається в 9 семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Метою викладання навчальної дисципліни «Історія та філософія грошей і банківництва» є: охарактеризувати виникнення та еволюцію грошей та банківництва як основних економічних категорій, а також їхнє місце у системі філософських понять та поглядів. Основними завданнями вивчення цієї дисципліни є: з'ясувати історичні аспекти виділення понять «гроші» і «банківництво» у самостійні економічні категорії; охарактеризувати основні етапи становлення та розвитку грошового і банківського господарств у процесі еволюції економічних відносин; розібрати принципи функціонування стародавніх та середньовічних банків та вивчити їх вплив на сучасне банківництво; розкрити вплив традицій та юридичних норм іноземних держав на еволюцію грошей і банківської справи на українських землях; висвітлити місце українських грошової і банківської систем у контексті історичного поступу світової економіки.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: 1. Гроші України / Р. М. Шуст, А. Л. Крижанівський, О. П. Целуйко та ін. – Х. : Фоліо, 2011. – 503 с. 2. Дорофєєва Н.В., Комаринська З.М. З історії грошей України. – Львів, 2000.

3. Скоморович І.Г., Реверчук С.К., Малик Я.Й. та ін. Історія грошей і банківництва: Підручник. – К., 2004.
 4. Стельмах В.С., Д'яконова І.І., Сало І.В., Сенищ П.М., Соколенко Т.І. Фінансово-кредитна система України-Росії (XVIII-XX ст.). – Суми, 2000.
 5. Тхоржевський Р.Й. Нариси історії грошей в Україні. – Тернопіль, 1999.
 6. Шуст Р. М. Нумізмати́ка: історія грошового обігу та монетної справи в Україні: [навч. посібник] / Р. М. Шуст. – К. : Знання, 2007. – 371 с.
- Додаткова література:**
7. Ананьев Б.В. Банкирские дома в России, 1860 – 1914 гг.: Очерки истории частного предпринимательства. – Л., 1991.
 8. Анохин В. Монеты античных городов Северного Причерноморья. – М., 1989.
 9. Анохин В. Монетное дело Боспора. – К., 1986.
 10. Анохин В. Монетное дело Херсонеса. – К., 1977.
 11. Бааш Э. История экономического развития Голландии в XVI – XVIII веках. – М., 1949.
 12. Банки Львова: минуле і сучасне. – Львів, 2002.
 13. Войтов А.Г. Деньги. – М., 2002.
 14. Гайдай О., Хаварівський Б. Бофони. – Тернопіль, 1995.
 15. Гловінський Є. Гроші // Енциклопедія українознавства. Т.2. – Львів, 1993.
 16. Гнатишак М. Державні гроші України 1917 – 1920 рр. – Клівленд, 1974.
 17. Гроші в Україні: факти і документи. – К., 1998.
 18. Гусаков А., Лабазов В., Светников М. Денежное обращение и кредит СССР. – М., 1960.
 19. Зварич В., Шуст Р. Нумізмати́ка: Довідник. – Тернопіль, 1998.
 20. Зомбарт В. История экономического развития Германии в XIX веке. – С.Пб.
 21. Казаманова Л. Введение в античную нумизматику. – М., 1969.
 22. Клименко О. Грошові документи ОУН-УПА (бофони) 1939-1952 рр. – Тернопіль, 1999.
 23. Ключевский В.О. Сочинения в 9-ти томах. Т.6, 7. – М., 1989.
 24. Котлобулатова І. Львівські скарбниці. – Львів, 2002.
 25. Котляр М. Галицька Русь у II пол. XIV – першій чверті XVI ст. – К., 1968.
 26. Котляр М. Грошовий обіг на Україні в епоху феодалізму. – К., 1971.
 27. Котляр М.Ф. Нариси історії обігу й лічби монет на Україні XIV – XVIII ст. – К., 1981.
 28. Краузе С.В. Монети та грошовий обіг Галичини. – Коломия, 2000.
 29. Кротков В.Т. Очерки по денежному обращению и кредиту иностранных государств. – М., 1947.
 30. Лановик Б. та ін. Україна і світ: Історія господарства. – К., 1994.
 31. Луццато Дж. Экономическая история Италии. – М., 1954.
 32. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – Львів, 1995.
 33. Мартос Б., Зозуля Я. Гроші Української держави. – Мюнхен, 1972.

	<p>34. Мельникова А. Твердые деньги. – М., 1973.</p> <p>35. Пашкус Ю.Р. Эволюция денег при капитализме. – М., 1990.</p> <p>36. Рутковский Я. Экономическая история Польши. – М., 1953.</p> <p>37. Сенилов В.М. Военные деньги Второй мировой войны. – М., 1991.</p> <p>38. Сотникова М.П., Спасский И.Г. Тысячелетие древнейших монет России. – Л., 1983.</p> <p>39. Спасский И.Г. Русская монетная система. – Л., 1970.</p> <p>40. Уздеников В.В. Монеты России. 1700-1917 гг. – М., 1986.</p> <p>41. Швець В. Каталог українських грошей від 1917. – Львів, 1997.</p> <p>42. Щелоков А. Монеты СССР. – М., 1989.</p> <p>43. Ющенко В., Панченко В. Історія української гривні. – К., 1999.</p> <p>44. Эшли У.Дж. Экономическая история Англии в связи с экономической теорией. – М., 1897.</p> <p>45. Ескевич И. Метафизика денег. Три действия с прологом и эпилогом. – М., 2006.</p> <p>46. Ильин В.В. Власть и деньги. – К., 2008.</p> <p>47. Ильин В.В. Магия денег. История, философия, жизнь. – К., 2011.</p> <p>48. Ильин В.В. Философия богатства: человек в мире денег. – К., 2005.</p> <p>49. Ільїн В.В. Фінансова цивілізація. – К., 2007.</p> <p>50. Мазараки А.А., Ильин В.В. Философия денег. – К., 2004.</p> <p>51. Стельмах В.С., Смвженко Т.С., Скрипник З.Е. Гроші — людина — соціум: параметри взаємин. – Львів, 2006.</p> <p>Интернет-джерела:</p> <p>52. www.bank.gov.ua – сайт Національного банку України.</p> <p>53. www.rada.gov.ua – законодавча та нормативно-правова база України.</p>
Тривалість курсу	120 год.
Обсяг курсу	32 годин аудиторних занять. З них 16 години лекцій, 16 годин практичних занять та 88 години самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде:</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - концепції виникнення грошей та їхнє місце серед філософських понять, причини появи перших банків, основні етапи розвитку грошових систем; - види грошей у Стародавній Греції та Римі, відмінності у видах грошових знаків, різновиди монет, спеціалізації античних банкірів; - етапи виникнення і формування грошових систем в державах українського Причорномор'я, розвиток грошового господарства і банківництва під впливом давньогрецьких та давньоримських традицій; - види та періодизацію грошово-монетних систем та банківництва в Середньовічній Європі, причини появи основних грошових одиниць, місце церкви в еволюції середньовічного банківництва; - етапи розвитку грошових систем Київської Русі, причини карбування монет руськими князями, настання без монетного періоду, основні положення Руської Правди щодо ведення кредитної діяльності; - риси грошового обігу на українських землях у складі Польсько-Литовської держави, витоки формування грошової системи Речі Посполитої, правове положення Львівського монетного двору; - проблеми грошового обігу у середовищі українського козацтва,

роль українських гетьманів у створенні національної грошової системи, етапи зародження перших централізованих банківських установ;

- передумови виникнення банківництва, структуру грошового господарства в Україні у складі Російської імперії, причини знецінення паперових грошей, грошові реформи на українських землях;

- особливості грошової та банківської систем на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорської імперії, передумови виникнення українських банків;

- особливості функціонування грошових систем країн Західної Європи в епоху промислової революції, операції банків Англії, Франції, Німеччини, Швеції;

- порядок впровадження власних грошових одиниць в УНР, види банків, особливості емісії та обігу грошей у період визвольних змагань українського народу;

- особливості формування грошово-банківської системи на українських землях у складі Польщі, етапи грошової емісії в СРСР;

- причини виокремлення грошово-банківської системи України зі складу СРСР, структуру НБУ, етапи становлення сучасної банківської системи, особливості організації випуску грошових знаків та грошового обігу в Україні;

- основні риси та елементи грошово-банківської системи Європи і світу, етапи еволюції Європейської валютної системи, різновиди грошових знаків країн ЄС;

Вміти:

- розрізняти концепції виникнення грошей, функції грошей, володіти знаннями щодо умов виникнення і форм банківництва;

- визначати співвідношення між різними монетами та ваговими одиницями, володіти знаннями щодо функціонування монетних систем міст-полісів, розвитку банківництва в античному світі;

- визначати приналежність монет до грошових систем причорноморських міст, співвідношення між монетами та ваговими одиницями, проводити валютно-обмінні операції за давньогрецькими правилами;

- проводити періодизацію розвитку монетної справи і грошового обігу в Середньовічній Європі, розрізняти грошові знаки різних європейських державних утворень;

- класифікувати перші українські монети, розрізняти види гривні, різновиди монетної гривні, визначати співвідношення між складовими лічильної гривні;

- розрізняти вплив польської та литовської грошових систем на грошовий обіг на українських землях, виділяти періоди розвитку банківництва на території Речі Посполитої, визначати монети, карбовані у Львові;

- характеризувати грошові реформи в період козацько-гетьманської доби, розрізняти монети, які використовувалися в обігу;

- характеризувати грошові реформи в Україні у складі Російської імперії, структурувати грошове господарство України, володіти знаннями щодо операцій тогочасних банків;

- розрізняти грошові знаки на українських землях у складі Австрійської монархії та Австро-Угорської імперії, виділяти особливості ведення банківської справи, характеризувати

	<p>діяльність різних видів банків;</p> <ul style="list-style-type: none"> - розрізняти особливості грошових систем країн Західної Європи в епоху промислової революції, розрізняти монети та паперові гроші, емітовані в країнах Західної Європи; - розрізняти грошові знаки УНР, виділяти особливості грошових реформ, які проводилися в УНР, класифікувати бони недержавних емісій; - характеризувати періоди грошових емісій в Україні у складі СРСР, розрізняти грошові знаки в періоди проведення грошових реформ, класифікувати випуски грошових документів на українських землях; - характеризувати основні принципи проведення грошових реформ в Україні, етапи становлення банківської системи ринкового типу, розрізняти грошові знаки незалежної України; - розрізняти елементи грошово-банківської системи Європи і світу, виділяти відмінності грошової одиниці євро залежно від держави-емітента, формулювати шляхи зміцнення гривні і банків в Україні.
Ключові слова	Гроші, кредит, банк, гривня, копійка, трапезит, менсарій, лихвар, драхма, статер, ауреус, ас, денарій, гріш, флорин, талер, коменда, златник, срібляник, монетний двір, дукат, рубль, банкнота, бони, монета, асигнація, емісійний банк, іпотечний банк, громадський банк, товариство взаємного кредитування, позичково-ощадна каса, побожний банк, кооперативний банк, банкоцетлі, крона, карбованець, шаги, злотий, бофон, розрахунковий знак, купон, євро, грошова реформа.
Формат курсу	Очний /заочний
	Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем
Теми	<p style="text-align: center;">Теми лекційного курсу</p> <p style="text-align: center;">Тема 1. Виникнення та суть грошей та банків.</p> <p>Що вивчає історія грошей і банківництва? Методологія аналізу історії грошей і банківництва та їхньої філософії. Перші згадки про гроші та банки. Концепції виникнення грошей. Різні товари як гроші в різних народів у різний час. Виділення срібла і золота у роль грошей. Класифікація грошей, їх функції. Повноцінні і неповноцінні гроші. Умови виникнення і форми банківництва. Перші банки – культові споруди. Торговельні дома в Вавилоні.</p> <p style="text-align: center;">Тема 2. Гроші та банківництво у Стародавніх Греції та Римі.</p> <p>Види грошей у Давній Греції. Монетна система Афін (лепта, халки, оболі, драхми, статери, міни і таланти). Монетні системи міст-полісів. Старогрецькі монети – твори мистецтва. Банківництво у Давній Греції. Храми – державні банки. Банкіри-трапезити – раби за походженням. “Банкірська промова” Ісократ. Операції давньогрецьких банків. Основні етапи розвитку грошової системи Стародавнього Риму та їх характеристика. Перші золоті монети – ауреуси. Співвідношення між різними монетами. Банківництво Стародавнього Риму. Менсарії, аргентарії, нуммулярії. Банкові книги, система безготівкових розрахунків. Об’єднання римських банкірів в асоціації. Давньогрецькі та давньоримські монети на території України.</p> <p style="text-align: center;">Тема 3. Грошово-банківське господарство в Північному Причорномор’ї.</p>

Виникнення і формування грошових систем в Українському Причорномор'ї. Вплив грошових систем держав-загарбників на монетне виробництво. Монети Тіри, Керкінітіди, Німфея, Феодосії, Ніконія. Гроші в Ольвії. “Дельфіни” і “стріли”, аси та інші види монет. Банківництво в Ольвії: обмін монет. Гроші Херсонеса. Номофілаки. Карбування монет під впливом грецької та римської грошових систем. “Елевтерія” на монетах. Грошове господарство Боспорського царства. Монети Пантікапея. Монетне карбування Археанактидів, Спартоکیدів, намісників Митридата VI Євпатора та Риму.

Тема 4. Грошово-банківське господарство у Середньовічній Європі.

Види та розвиток грошово-монетних систем у країнах Середньовічної Європи. Періодизація історії монетної справи і грошового обігу Середньовіччя. Варварські наслідування римських монет в Європі. Організація монетної справи в Середньовіччі. Періоди денарія, гроша та флорина, талера. Карбування монет на території Франції, Англії, Італії, на німецьких і чеських землях. Заходи володарів проти децентралізації монетної справи. Розвиток банківництва в Європі. Вплив італійських банкірів на виникнення і становлення європейських банків. Місце християнської релігії в еволюції банківництва.

Тема 5. Формування грошово-банківської системи Київської Русі.

Вплив іноземних грошових систем на формування грошового обігу в Давньоруській державі. Куфічні монети, західноєвропейські денарії. Вплив арабських дірхемів на виникнення назв українських грошових одиниць. Перші українські монети, їх класифікація. Златники і срібляники київських князів. Причини їх емісії та припинення карбування. Виникнення, склад і розвиток грошової системи Київської Русі. Гривня вагова, лічильна та грошова. Київські, новгородські, чернігівські, татарські та литовські гривні. Зародження банківництва в Київській Русі. “Руська правда” як основний документ, що регулює кредитні відносини на Русі.

Тема 6. Особливості грошей і банківництва в період існування Польсько-Литовської держави.

Витоки формування грошової системи на українських землях у складі держави Річ Посполита. Руські гроші карбовані у Львові. Правове положення Львівського монетного двору. Основні риси грошового обігу в Україні в XVI – XVII ст. Вплив польської та литовської грошових систем на грошовий обіг на загарблених українських землях. Поширення на Україні західноєвропейських талерів, флоринів, дукатів. Розвиток банківництва на території Речі Посполитої. Місце євреїв в лихварських та торговельних операціях. Перші спроби централізації банківської справи.

Тема 7. Грошове господарство козацько-гетьманської доби.
Грошовий обіг у середовищі українського козацтва. Використання в обігу російських, західноєвропейських, турецьких та татарських

монет. Проблема власної грошової одиниці для козацького війська. Українські гетьмани та їх роль у створенні національної грошової системи. Карбування монет П.Дорошенком та І.Самойловичем. Організація випуску севських чехів. Грошовий обіг в Україні після союзу з Московією. Грошова реформа Олексія Михайловича. Єфимки з ознакою. Мідний бунт. Грошова реформа Петра І. Розповсюдження російських монет на українських землях. Грошовий обіг та банківські інститути на Західній Україні. Випуск боратинок та тимфів. Карбування монет на львівському монетному дворі. Грошова реформа Станіслава Августа Понятовського. Кредитні відносини в сільській та міській місцевостях. Зародження перших централізованих банківських установ. Павло та Мартин Кампіани – батьки банківської справи у Львові.

Тема 8. Гроші та банківництво України у складі Російської імперії.

Передумови виникнення банків в Росії і в Україні. Створення асигнаційних банків у Петербурзі та Москві. Асигнації – перші паперові гроші на українських землях. Структура грошового господарства України як складової Російської імперії. Грошова реформа 1839 р. – введення срібного монометалізму. Емісія спеціальних депозитних білетів. Знецінення паперових грошей. Карбування платинових монет. Грошова реформа Ю. Вітте. Введення золотомонетного стандарту. Міцність грошової системи Російської імперії. Становлення банківської системи Російської імперії. Державний позиковий, Дворянський, Мідний, Артилерійський банки. Накази суспільного піклування. Державний комерційний банк. Державний банк Російської імперії, його операції. Відділення Державного банку на українських землях. Банки в Україні ХІХ – поч. ХХ ст. Українські іпотечні (земельні) банки, їх операції. Державні іпотечні банки: Дворянський земельний та Селянський поземельний. Акціонерні комерційні банки в Україні. Відділення російських банків на українських землях. Громадські банки, товариства взаємного кредитування, позичково-ощадні каси.

Тема 9. Грошово-банківське господарство Австрійської імперії та Австро-Угорської монархії.

Умови формування грошової системи на українських територіях. Грошовий обіг на західноукраїнських землях у складі Австрійської імперії. Банкоцетлі – перші австрійські паперові гроші. Викупні та антиципаційні білети. Стандартизація грошового обігу. Введення золотого монометалізму. Кронава валюта та її розмінні монети – гелери. Особливості банківської системи на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорської імперії. Ощадні каси, банкірські дома, філії австрійських банків. Розвиток банківської справи у Львові. Економічні та політичні передумови виникнення українських банківських установ в Західній Україні. Українські кооперативні банківські установи в Галичині. Іпотечні банки Галичини. Побожні банки вірмен у Львові. Основні принципи управління та діяльності побожних банків. Банківські установи на Буковині. Приватні гроші на західноукраїнських землях, причини їх випуску та масштаби поширення.

Тема 10. Грошово – банківські системи країн Західної Європи в епоху промислової революції.

Грошова система Англії. Золоті монети: гінеї та соверени. Зародження банківництва в ювелірних майстернях. Створення Банку Англії. Операції центрального банку та його вплив на емісійні банки. Банкноти Банку Англії як законний засіб платежу. Джон Ло – ініціатор випуску перших паперових грошей у Франції. Успіхи та крах Королівського банку Франції. Грошова система заснована на франку. Емісійні банки Франції. Створення Наполеоном Банку Франції. Грошові системи розділеної Німеччини. Дрезденська та Австрійсько-Баварська монетні конвенції. Віденський монетний союз, введення союзних талерів. Грошова система Німецької імперії. Еволюція центрального банку Німеччини. Приватні емісійні банки. Кредитні товариства райффайзенівського типу та каси Шульце з Деліча. Банкірський дім Ротшильдів. Стандартизація грошово-банківської системи в Західній Європі. Латинський та Скандинавський монетні союзи. Швеція: перші паперові гроші тривалого використання в Європі.

Тема 11. Гроші та банківництво УНР.

Грошова система, впроваджена Центральною Радою УНР. Український Державний банк. Тимчасовий закон про випуск державних кредитових білетів УНР. Емісія карбованців. Розмінні грошові знаки – шаги. Закон про гривню як грошову одиницю УНР. Український Народний кооперативний банк. Гроші та банківництво Української держави (Гетьман Скоропадський). Білети Державної скарбниці. Емісія грошей у Німеччині та Україні. Обмеження обігу російських грошей. Український Державний земельний банк. Грошово-банківська система Директорії (В. Винниченко, С. Петлюра). Грошова реформа Б.Мартоса: вилучення з обігу російських номіналів. Грошове забезпечення західноукраїнських земель. Друкування грошей у Києві, Кам'янець-Подільському, Станіславові та Вінниці. Міські та приватні грошові емісії у період визвольних змагань українського народу. Класифікація бон недержавних емісій.

Тема 12. Гроші та банківництво України у складі СРСР.

Грошово-банківська система на українських землях у складі Польщі. Емісійний інститут Другої Речі Посполитої – Польська Крайова Каса Позичкова. Польські марки. Становлення Банку Польського, емісія злотих. Наддрукові та “пам’ятникові” розмінні паперові білети. Грошово-банківська система в Українському Закарпатті у складі Угорщини і Словаччини. Гроші та банки Буковини у складі Румунії. Угорські та словацькі крони, румунські леї.

Періодизація грошових емісій в СРСР та їх характеристика. Розрахункові знаки Російської Федерації. Період військового комунізму, неп. Грошова реформа 1922-1924 рр. в СРСР. Грошово-банківська система в Україні під час окупації Німеччиною. Білети імперських кредитних кас – рейхсмарки. Емісійні банки в Рівне та Кракові. Розрахункові знаки німецьких збройних сил. Передумови виникнення та класифікація випусків грошових документів на українських землях. Суть, види та функції бофонів. Грошові документи ОУН – УПА у 1939 – 1952 рр. Випуск українських

грошових документів за межами України. Грошові реформи 1947 р., 1961 р. та 1991 р.

Банківська система СРСР. Еволюція Державного банку СРСР. Створення галузевих комерційних банків та товариств взаємного кредиту в період непу. Кредитна реформа 1930-1932 рр. Ощадна справа в СРСР. Реорганізація кредитної системи у 1987 р. Реєстрація перших українських комерційних банків.

Тема 13. Формування грошово-банківської системи України після 1991 р.

Перші кроки виокремлення грошово-банківської системи України зі складу СРСР. Утворення Національного банку України, його структура та керівні органи. Становлення українських банків та кредитних спілок. Сучасна банківська система України.

Купонно-карбованцева грошова система в Україні. Введення купонів багаторазового використання в готівковий обіг. Друкування українських купонно-карбованців у Франції та Великобританії, їхні номінали та оформлення. Припинення функціонування рубля в грошовому обігу України. Організація випуску української монети. Пам'ятні та ювілейні монети, їхнє місце на світовому нумізматичному ринку. Українські обігові монети. Монетний двір НБУ. Грошова реформа 1996 року – введення гривні та копійки. Курс та порядок обміну купонно-карбованців на гривні. Результати грошової реформи. Зовнішнє оформлення та друкування гривні. Банкнотна фабрика НБУ та Фабрика банкнотного паперу.

Тема 14. Україна в грошово-банківській системі Європи.

Основні риси та елементи грошово-банківської системи Європи і світу. Еволюція Європейської валютної системи. Євро і українська грошово-банківська перспектива. Гроші і банки України в умовах глобалізації. Шляхи зміцнення гривні і банків в Україні.

Теми практичних занять

Тема 1. Виникнення та суть грошей та банків.

Тема 2. Гроші та банківництво у Стародавніх Греції та Римі.

Тема 3. Грошово-банківське господарство в Північному Причорномор'ї.

Тема 4. Грошово-банківське господарство у Середньовічній Європі.

Тема 5. Формування грошово-банківської системи Київської Русі.

Тема 6. Особливості грошей і банківництва в період існування Польсько-Литовської держави.

Тема 7. Грошове господарство козацько-гетьманської до.

Тема 8. Гроші та банківництво України у складі Російської імперії.

Тема 9. Грошово-банківське господарство Австрійської імперії та Австро-Угорської монархії.

Тема 10. Грошово – банківські системи країн Західної Європи в епоху промислової революції.

Тема 11. Гроші та банківництво УНР.

Тема 12. Гроші та банківництво України у складі СРСР.

Тема 13. Формування грошово-банківської системи України після 1991 р.

Тема 14. Україна в грошово-банківській системі Європи.

	Детально подано у формі СХЕМИ КУРСУ*
Підсумковий контроль, форма	залік у кінці семестру, комбінований
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Гроші та кредит», «Банківництво та страхування», «Фінанси», «Філософія», «Історія економіки та економічних вчень», достатніх для сприйняття категоріального апарату банківської діяльності та грошової системи.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, практичні заняття, групові проекти, спільні розробки, дискусії.
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни необхідним є використання мультимедійного проектора. Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні тощо: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50; • контрольні заміри (модулі): 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (написання творчої роботи, виконання науково-дослідного проекту). Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не</p>

	толеруються.
Теми творчих робіт.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гроші і наука 2. Гроші і здоров'я 3. Гроші і творчість (культура) 4. Гроші і влада 5. Гроші і релігія (духовність) 6. Гроші і сім'я 7. Гроші і свобода 8. Гроші і війна 9. Гроші і власність 10. Гроші: добро чи зло 11. Філософи про гроші 12. Багатство і бідність через призму грошового накопичення
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

*Схема курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література. *Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін викон.
1	Тема 1. Виникнення та суть грошей та банків. Що вивчає історія грошей і банківництва? Методологія аналізу історії грошей і банківництва та їхньої філософії. Перші згадки про гроші та банки. Концепції виникнення грошей. Класифікація грошей, їх функції. Повноцінні і неповноцінні гроші. Умови виникнення і форми банківництва.	Лекція	1, 2, 3, 13, 19, 35	-	-
2	<i>Тема 1. Виникнення та суть грошей та банків.</i>	Практичне заняття	1, 2, 3, 13, 19, 35	Підготувати матеріал	Один тиждень
3	Тема 2. Гроші та банківництво у Стародавніх Греції та Римі. Види грошей у Давній Греції. Монетні системи міст-полісів. Банківництво у Давній Греції. Банкіри-трапезити. Основні етапи розвитку грошової системи Стародавнього Риму та їх характеристика. Банківництво Стародавнього Риму. Менсарії, аргентарії, нуммулярії. Об'єднання римських банкірів в асоціації. Давньогрецькі та давньоримські монети на території України. Тема 3. Грошово-банківське господарство в Північному Причорномор'ї. Виникнення і формування грошових систем в Українському Причорномор'ї. Вплив грошових систем держав-загарбників на монетне виробництво. Монети Тіри, Керкінітіди, Німфея, Феодосії, Ніконія. Гроші та банківництво в Ольвії. Гроші Херсонеса та Боспорського царства.	Лекція	1, 2, 3, 6, 8, 9, 10, 21, 52	-	-
4	<i>Тема 2. Гроші та банківництво у Стародавніх Греції та Римі.</i> <i>Тема 3. Грошово-банківське господарство в Північному Причорномор'ї.</i>	Практичне заняття	1, 2, 3, 6, 8, 9, 10, 21, 45-51, 52	Підготувати матеріал, індивідуальна робота над науково-пошуковим завданням	Один тиждень

5	<p>Тема 4. Грошово-банківське господарство у Середньовічній Європі. Періодизація історії монетної справи і грошового обігу Середньовіччя. Варварські наслідування римських монет в Європі. Періоди денарія, гроша та флорина, талера. Карбування монет на території Франції, Англії, Італії, на німецьких і чеських землях. Розвиток банківництва в Європі. Місце християнської релігії в еволюції банківництва.</p> <p>Тема 5. Формування грошово-банківської системи Київської Русі. Вплив іноземних грошових систем на формування грошового обігу в Давньоруській державі. Перші українські монети, їх класифікація. Златники і срібляники київських князів. Гривня вагова, лічильна та грошова. Київські, новгородські, чернігівські, татарські та литовські гривні. “Руська правда” як основний документ, що регулює кредитні відносини на Русі.</p>	Лекція	1, 2, 3, 5, 6, 19, 23, 31, 38, 39, 43, 52	-	-
6	<p><i>Тема 4. Грошово-банківське господарство у Середньовічній Європі.</i></p> <p><i>Тема 5. Формування грошово-банківської системи Київської Русі.</i></p>	Практичне заняття	1, 2, 3, 5, 6, 19, 31, 38, 39, 43, 45-51, 52	Підготувати матеріал, індивідуаль на робота над науково-пошуковим завданням	Один тиждень
7	<p>Тема 6. Особливості грошей і банківництва в період існування Польсько-Литовської держави. Витоки формування грошової системи на українських землях у складі держави Річ Посполита. Руські гроші карбовані у Львові. Вплив польської та литовської грошових систем на грошовий обіг на загарблених українських землях. Поширення на Україні західноєвропейських талерів, флоринів, дукатів. Розвиток банківництва на території Речі Посполитої.</p> <p>Тема 7. Грошове господарство козацько-гетьманської доби. Грошовий обіг у середовищі українського козацтва. Українські гетьмани та їх роль у створенні національної грошової системи. Грошовий обіг в Україні після союзу з Московією. Грошова реформа Петра I. Грошовий обіг та банківські інститути на Західній Україні. Карбування монет на львівському монетному дворі. Кредитні відносини в сільській та міській місцевостях. Зародження перших централізованих банківських установ.</p>	Лекція	1, 2, 3, 5, 6, 25, 26, 27, 28, 40, 43, 52	-	-
8	<p><i>Тема 6. Особливості грошей і банківництва в період існування Польсько-Литовської держави.</i></p> <p><i>Тема 7. Грошове господарство козацько-гетьманської доби.</i></p>	Практичне заняття	1, 2, 3, 5, 6, 25, 26, 27, 28, 40, 43, 45-51, 52	Підготувати матеріал, індивідуаль на робота над науково-пошуковим завданням	Один тиждень
9	Тема 8. Гроші та банківництво України у складі Російської імперії.	Лекція	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 24, 28,	-	-

	<p>Створення асигнаційних банків у Петербурзі та Москві. Структура грошового господарства України як складової Російської імперії. Грошова реформа 1839 р. – введення срібного монометалізму. Введення золотомонетного стандарту. Державний банк Російської імперії, його операції. Відділення Державного банку на українських землях. Банки в Україні XIX – поч. XX ст.</p> <p>Тема 9. Грошово-банківське господарство Австрійської імперії та Австро-Угорської монархії.</p> <p>Грошовий обіг на західноукраїнських землях у складі Австрійської імперії. Банкоцетлі – перші австрійські паперові гроші. Кронова валюта та її розмінні монети – гелери. Особливості банківської системи на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорської імперії. Ощадні каси, банкірські доми, філії австрійських банків. Розвиток банківської справи у Львові. Приватні гроші на західноукраїнських землях.</p>		40, 52		
10	<p><i>Тема 8. Гроші та банківництво України у складі Російської імперії.</i></p> <p><i>Тема 9. Грошово-банківське господарство Австрійської імперії та Австро-Угорської монархії.</i></p>	Практичне заняття	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 24, 28, 40, 45-51, 52	Підготувати матеріал, індивідуальн а робота над науково-пошуковим завданням	Один тиждень
11	<p>Тема 10. Грошово – банківські системи країн Західної Європи в епоху промислової революції.</p> <p>Грошова система Англії. Створення Банку Англії. Операції центрального банку та його вплив на емісійні банки. Успіхи та крах Королівського банку Франції. Грошова система заснована на франку. Емісійні банки Франції. Грошові системи роздрібленої Німеччини. Грошова система Німецької імперії. Еволюція центрального банку Німеччини. Приватні емісійні банки. Стандартизація грошово-банківської системи в Західній Європі.</p> <p>Тема 11. Гроші та банківництво УНР.</p> <p>Грошова система, впроваджена Центральною Радою УНР. Український Державний банк. Емісія карбованців. Розмінні грошові знаки. Гроші та банківництво Української держави. Білети Державної скарбниці. Український Державний земельний банк. Грошово-банківська система Директорії. Грошове забезпечення західноукраїнських земель. Міські та приватні грошові емісії у період визвольних змагань українського народу.</p>	Лекція	1, 2, 3, 5, 6, 11, 15, 16, 17, 20, 29, 30, 32, 33, 41, 43, 44, 52	-	-
12	<p><i>Тема 10. Грошово – банківські системи країн Західної Європи в епоху промислової революції.</i></p> <p><i>Тема 11. Гроші та банківництво УНР.</i></p>	Практичне заняття	1, 2, 3, 5, 6, 11, 15, 16, 17, 20, 29, 30, 32, 33, 41, 43, 44, 45-51, 52	Підготувати матеріал, індивідуальн а робота над науково-пошуковим завданням	Один тиждень
13	<p>Тема 12. Гроші та банківництво України у складі СРСР.</p> <p>Грошово-банківська система на українських землях у складі Польщі, Угорщини,</p>	Лекція	1, 2, 3, 5, 6, 12, 14, 17, 18, 22, 28, 34, 36, 37, 41, 42, 43,	-	-

	<p>Словаччини і Румунії. Періодизація грошових емісій в СРСР та їх характеристика. Грошово-банківська система в Україні під час окупації Німеччиною. Суть, види та функції бофонів. Грошові реформи в СРСР 1947 р., 1961 р. та 1991 р. Банківська система СРСР. Створення галузевих комерційних банків. Реорганізація кредитної системи у 1987 р. Реєстрація перших українських комерційних банків.</p> <p>Тема 13. Формування грошово-банківської системи України після 1991 р.</p> <p>Перші кроки виокремлення грошово-банківської системи України зі складу СРСР. Утворення Національного банку України, його структура та керівні органи. Купонно-карбованцева грошова система в Україні. Організація випуску української монети. Грошова реформа 1996 року – введення гривні та копійки.</p>		52, 53		
14	<p><i>Тема 12. Гроші та банківництво України у складі СРСР.</i></p> <p><i>Тема 13. Формування грошово-банківської системи України після 1991 р.</i></p>	Практичне заняття	1, 2, 3, 5, 6, 14, 17, 18, 22, 28, 34, 36, 37, 41, 42, 43, 45-51, 52, 53	Підготувати матеріал, індивідуальн а робота над науково-пошуковим завданням	Один тиждень
15	<p>Тема 14. Україна в грошово-банківській системі Європи.</p> <p>Основні риси та елементи грошово-банківської системи Європи і світу. Еволюція Європейської валютної системи. Євро і українська грошово-банківська перспектива. Гроші і банки України в умовах глобалізації. Шляхи зміцнення гривні і банків в Україні.</p>	Лекція	1, 2, 3, 5, 6, 17, 30, 52, 53	-	-
16	<p><i>Тема 14. Україна в грошово-банківській системі Європи.</i></p>	Практичне заняття	1, 2, 3, 5, 6, 17, 30, 45-51, 52, 53	Підготувати матеріал, індивідуальн а робота над науково-пошуковим завданням	Один тиждень